מאמר מערכת

התערוכה "אמנות ערבית גנובה" נגועה בדורסנות, בורות, עילגות והתחזות. מארגניה רומסים ביד גסה את רצונם של האמנים המוצגים שלא להציג את עבודתם בישראל. חברות וחברי מערכת תוהו יוצאים נגד המהלך הפטרוני שנעשה במסווה של נאורות ודיאלוג.

מאמר [1] מאת מערכת תוהו [2] יולי 14, 2018

בשנים האחרונות אנו עדות לתופעה:**אנשים פועלים בשדה האמנות תוך דריסת זכויותיהם של אמנים ואזרחים, במסווה של נאורות ודיאלוג. אנו קוראות לנשות ואנשי הקהילה האמנותית בישראל שלא לשתף פעולה עם מהלכים כאלה.**

אנו נדרשות לתופעה זו שוב היום לאור התערוכה "אמנות ערבית גנובה" שנפתחה לאחרונה במרכז לאמנות ופוליטיקה 1:1 בניהולו האמנותי של עומר קריגר. בלשונם של מארגני התערוכה, שמוצגת בחלל אמנות חדש בניהולה של עדי אנגלמן ועמותת מרסל: "התערוכה מבקשת להציג מבחר של עבודות וידאו מאת יוצרים בעולם הערבי... ללא ידיעת האמנים ומתוך ידיעה ברורה על מעשה גזילת קניינם זה... באמצעות התערוכה אנחנו מבקשים לקדם מציאות של שיתוף והידברות במזרח התיכון, ללא מלחמות וכיבוש, וללא גבולות."

רק לפני כשנה נפתחה הביאנלה הים תיכונית השלישית בסכנין באוצרותם של בלו סימיון פיינרו ואביטל בר־שי. גם שם ביקשו האוצרים להציג עבודות של אמנים מהעולם הערבי, ללא ידיעתם או הסכמתם, מתוך ההבנה כי תצוגה זו אינה בגדר אפשרות עבור אמנים רבים, אם בשל התנאים הפוליטיים במקום מגוריהם, אם בשל המשטר הישראלי הכובש והמדכא, ואם בשל ערכי הקהילות להן הם שייכים. גם שם ניסו המארגנים להשתמש בקמפיין ה-BDS (החרם הכלכלי והתרבותי הבינלאומי על ישראל) לצורך יצירת יחסי ציבור לתערוכה, הציגו את עצמם כקורבן של סיטואציה שרירותית שאינה תלויה בהם, והצדיקו את מעשיהם בכוונותיהם הטובות. וכבר אז התעוררה התנגדות ציבורית חריפה וכעס על המעשה הבזוי.

אלא ששם לפחות המארגנים לא התהדרו במעשה הגניבה כאקט חתרני ובהתעלמות הבוטה מרצונם של האמנים כמעשה ש"[מ]קדם מציאות של שיתוף והידברות במזרח התיכון, ללא מלחמות וכיבוש, וללא גבולות", לשון מארגני התערוכה "אמנות ערבית גנובה". במקרה של סכנין, העבודות הושאלו מאוסף FRAC והן הוסרו לבקשת האוסף הצרפתי ולאור דרישתם של האמנים לבטל את ההשאלה כאשר נודע להם על הצגת עבודותיהם בישראל בניגוד לרצונם וללא ידיעתם. אחד מן האמנים אף הגדיל לעשות, התראיין לעיתון "הארץ" וסיפר מהם הנזקים שעלולים להיגרם לו כתוצאה מגניבת דעת זו. כבר אז כתבנו, וכתבו רבים אחרים, על הנזקים האפשריים שפעולה כזו עלולה לגרום לאמנים ויוצרים וגם לפעולות של התנגדות, לשיחות, לשיתופי פעולה ולאפשרות של סולידריות בסיסית המתקיימים ברמות שונות של ציבוריות ועל חובתה של קהילת התרבות להתנער ממעשה חמור זה ולהוקיע אותו.

מארגני התערוכה בתל אביב כנראה לא למדו מכך דבר. הם סברו שעצם מודעותם לבעיה (והרי - בתערוכה מחולקים דפים ובהם חוקי זכויות יוצרים וביבליוגרפיה על רשות הכלל) וההצהרה על כך לא רק פותרות אותם מאחריות אלא שהן אף מוסיפות נופך רדיקלי-לכאורה למעשי המרמה הפוגעניים שלהם. במקום להסיר את העבודות הם הוסיפו לטעון כאחרוני המשפטנים כי "בחרנו שלא לפרסם את שמות האמנים מתוך ההנחה שלא ירצו להציג בישראל, כחלק מהחרם התרבותי הערבי והבינלאומי על המדינה, כדי לא לכפות עליהם שיתוף פעולה לא רצוי, ובמטרה לחסוך מהם את חרב הביקורת ואת האשמתם בבגידה".**אכן, אמנות יכולה ליצור ולפתח שיח, אך לא במעשה אונס**, גם אם הוא מלווה בציטוטים של אנרכיסטים מ-1840 ובהזמנות ל"דיון פתוח" (שהמארגנים קובעים את כלליו). הכובש גונב ומצווה על הנכבש לדבר. למעשה, דיונים מן הסוג שהתערוכה מכוונת אליו מתרחשים כל הזמן, ללא צורך בכפיה, רמיה ויחצ"נות אישית מתלהמת.

מהלכים כמו אלה של מארגני הביאנלה בסכנין והתערוכה בחלל החדש בדרום תל אביב רומסים ביד גסה את רצונם של האמנים המוצגים שלא להציג את עבודתם בישראל, מתוך עמדה הדורשת את סיום הכיבוש הישראלי ומתנגדת לנורמליזציה המתייחסת לצדדים כשווים ולכיבוש כ"סכסוך". זהו אינו רק מהלך דורסני - טמונות בו בורות, עילגות והתחזות. יותר מכל, דומה שהוא ניזון מהלך הרוח הפוליטי במדינת ישראל ולא ניתן להפרידו מן המדיניות הישראלית האלימה, הגזענית, המנצלת והכובשת, שאת סממניה ניתן למצוא כמעט לכל אורך הקשת הפוליטית ובכל נקודה במרחב הציבורי. לכך יש לשייך את הצגתם העצמית המתמיהה, אם לא המבישה, של המארגנים כקורבן של הסיטואציה בעוד שהם מבצעים גניבה ודריסה בלתי מוסריות מתוך עמדה של כוח ועליונות. ולא משנה כמה יתהפכו "הפוך על הפוך," ואם התערוכה היא בסכנין או במרכז לאמנות ברחוב השרון בתל אביב. לאותו הלך רוח יש לשייך את נסיון הניכוס של כל תגובה לאירוע (בוודאי כולל זאת) כאפקט חיובי של האירוע עצמו, שלא היה קורה בלעדיו. התגובה המתנשאת, המזלזלת והמשתיקה של המארגנים כלפי דבריה של האמנית והשחקנית ראידה אדון במהלך אירוע הפתיחה של התערוכה הדגימה היטב מה עומד מאחורי אותן "כוונות טובות" שעליהן הם מצהירים.

חשוב להדגיש:**כדי להיות אמן או אוצר לא מספיק להכריז על עצמך ככזה. יש להתקבל ככזה. ואנחנו מסרבות.**

אנחנו רואות אתכם כפי שאתם: דמי-פילוסופים, פסבדו-תיאורטיקנים, אנשי מדיה ויחסי ציבור חסרי עמוד שדרה מוסרי. מה נותר מ"אמנות ופוליטיקה" אם התוצאה היא שימוש ציני באמנות? במה שונה עמדת מארגני התערוכה, הטוענים לשמאל חדש, מעמדת ממשלות הימין בישראל?

חברות וחברי מערכת תוהו

Source URL: https://www.tohumagazine.com/he/article/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8-%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%AA

Links
[1] https://www.tohumagazine.com/he/publication-types/essay
[2] https://www.tohumagazine.com/he/profile/%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%AA-%D7%AA%D7%95%D7%94%D7%95